

Statsråd Høie og DDR-staten

Eystein Victor Våpenstad

førsteamanuensis, VID Vitenskapelige Høgskole, Oslo og avtalespesialist i klinisk psykologi,

Helse Sør-Øst

dr.evv@vapenstad.no

Helseminister Bent Høie har en retorikk som blant fagfolk, brukerorganisasjoner og forskere oppleves som meningsløs.

NEW PUBLIC MANAGEMENT

I Psykologtidsskriftets aprilnummer forteller Bent Høie om sine barndomsminner knyttet til brødrene Lø-vehjerte og deres kamp mot den onde Tengel og hans ildsprutende drage Katla. Høie bruker dette som inngang til å sprute primitiv retorikk ut over psykologspesialist Sverre Bryn, som i marsnummeret skriver meget godt og gjenkjennbart om fundamentale og alvorlige problemer i dagens psykiske helsevern. Høie kaller Bryn for en «pessimistisk psykolog fra Drammen», mens han selv «har gjeninnført den gylne regel». Høie fremstiller Bryn som en ensopret fagperson, bare opptatt av å ta livet av monsteret New Public Management (NPM). Selv er han opptatt av «bedre rammevilkår, bedre organisering, bedre ledelse, bedre samhandling og samarbeid» og «kontinuerlig forbedring av kvaliteten». Dette er typisk politikerretorikk, fagre ord uten innhold. Bare en sånn setning som «kontinuerlig forbedring av kvaliteten» viser det latterlige og meningsløse, og er en håpløs sammenblanding av kvantitet og kvalitet. Kvalitet handler om etiske, estetiske og ontologiske forhold som ikke bare kan reduseres til noe målbart vi kontinuerlig kan øke, som temperaturen i et rom. Det blir som å si at vi kontinuerlig skal forbedre kvaliteten på Edvard Munchs kunst. Vi må spørre: Når har vi nok «kontinuerlig forbedring av kvaliteten»? Kvalitet er et subjektivt og lite målbart område. Vi kan ikke begynne med terningkast i helsetjenesten. Det vi kontinuerlig bør arbeide for i Helse-Norge, er at flest mulig brukere subjektivt opplever at helsehjelpen har god kvalitet. Det oppnår vi først og fremst gjennom å legge til rette for at fagfolkene kan bruke sin kunnskap og motivasjon, sin egen etikk, estetikk og ontologi til det beste for brukerne. Og vi må leve med at dette ikke kan reduseres til ett tall som helsebyråkratene kan måle og kontrollere gjennom sine rapporteringsprosedyrer. Det er for øvrig interessant og paradoksalt å se hvordan Høie selv bruker dette NPM-språket når han skal forsøke å vurdere NPM.

Bryn beskriver et dypt og ektefølt hjertesukk, en sannferdig advarsel fra en hardtarbeidende fagperson som opplever at systemet forhindrer ham fra å yte god helsehjelp til sine pasienter. Denne virkelighetsoppfatningen deles av stadig flere pasienter, pårørende og fagfolk i Helse-Norge. Veldig mange fagfolk kjenner seg igjen i Bryns utsagn: «jeg jobber i et system der jeg i for liten grad er i posisjon til å påvirke rammene for min yrkesutøvelse.» Dette er et alvorlig faresignal som Høie bør møte med noe annet enn meningsløs retorikk.

I utakt med brukere og fagfolk

Vi trenger ikke bedre rammevilkår, bedre organisering, bedre ledelse, bedre samhandling og samarbeid. Vi trenger en grunnleggende tillit, fra toppen og nedover, til at fagfolk som Bryn er i stand til å yte sine pasienter god helsehjelp uten detaljstyring og overvåking. Å gjøre Bryn og hans kollegaer til produksjonsarbeidere som bare forvalter standardiserte prosedyrer, fører bare til frustrasjon og demoralisering hos pasienter og behandlere, og i hvert fall ikke til trygge helsetjenester.

Jeg mener det er statsråd Høie som er Tengel, og han har flere Katla-dragere som spruter ødeleggende flammer ut over Helse-Norge. En av dem så vi i fri dressur på Litteraturhuset i Oslo 19. mars: Helsetilsynets direktør Jan Fr. Andresen.

Høie assosierer til brødrene Løvehjerte. Når jeg hører Høie og Andresen, tenker jeg på Øst-Tyskland. DDR-staten hadde også ledere som var gode på meningsløs retorikk. Dette førte dem etter hvert i mer og mer utakt med landets befolkning. DDR-lederne fremstilte alltid seg selv som forkjempere og talspersoner for befolkningen i DDR. Det samme gjør Høie og Andresen uten skam. Stadig får vi høre argumentet om at «samfunnet vil ha trygge helsetjenester». Selvfølgelig, ingen vil vel ha farlige helsetjenester. Spørsmålet blir hva vi mener med «trygge helsetjenester», og hvem som skal få definere dette. Her påberoper Høie og Andresen seg å snakke på vegne av «samfunnet» når de med «trygge helsetjenester» mener styring, kontroll, prosedyrer, rapportering og registrering.

Men alle fagfolkene, brukerorganisasjonene og forskerne som er kritiske til utviklingen i Helse-Norge, representerer også samfunnet. Det som til slutt drepte dragen, eller DDR-staten, var da den østtyske befolkningen fikk nok av politikernes svada om at de talte på vegne av dem. Høsten 1989 var gatene i Dresden, Leipzig og Berlin fulle av folk som ropte: «Wir Sind das Volk, Wir Sind das Volk!»

Snart vil også Helse-Norge få nok av sine politikere og toppbyråkrater. Snart kommer vi til deres hovedkvarter for å fortelle dem at «Det er vi som er samfunnet! Høie og Andresen snakker ikke på vegne av oss.»

«Wir Sind das Volk».